

Олена Зосімович

(м. Житомир)

КОРПОРАТИВНІ САМОВРЯДНІ ОРГАНІЗАЦІЇ АДВОКАТІВ ПРИ КИЇВСЬКІЙ СУДОВІЙ ПАЛАТІ ТА ЖИТОМИРСЬКОМУ ОКРУЖНОМУ СУДІ: ЗАКОНОДАВЧІ НОРМИ ТА ПРАКТИЧНІ РЕАЛІЇ

Діяльність присяжних та приватних повірених в Російській імперії була врегульована пореформеним російським законодавством, а саме судовими статутами 1864 року. Головним нормативно-правовим актом, що регулював діяльність самоврядних організацій адвокатів були «Заснування судових встановлень». В ст. 357-358 зазначено, що присяжні повірені кожного округу судової палати (якщо їх не менше 20 осіб) обирають із свого середовища особливу Раду, а також її голову та заступника (товариша). Списки членів Ради надаються прокуророві судової палати та публікуються (ст.. 363). Кількість членів Ради повинна бути пропорційною до кількості присяжних повірених і становити від 5 до 15 осіб (ст..361). До обов`язків Ради присяжних повірених належали: розгляд прохань осіб про прийняття на посаду та звільнення з посади присяжного повіреного, видача їм різного роду свідоцтв, призначення присяжних повірених для ведення справ, в тому числі особам, які мали право на безкоштовну юридичну допомогу, вирішення питань дисциплінарної відповідальності адвокатів, заборона займатися адвокатською діяльністю на певний термін, виключення зі складу присяжних повірених, визначення розміру винагороди повіреним у певних випадках тощо (ст..367-368).

Закон дозволяв створення відділення Ради присяжних повірених в окрузі, де чисельність присяжних повірених становила більше 10 чол. (ст..366). Важливою була стаття 378, яка зазначала, що у разі відсутності такої Ради її права та обов`язки належали місцевому окружному суду [3].

Звернемося до практики створення та існування самоврядних організацій при Київській судовій палаті та Житомирському окружному суді, який входив до її округу. Спочатку створення рад присяжних повірених в Україні, не дивлячись на законодавство, гальмувалось владними структурами. Так, українська дослідниця Ю. Левчук зазначає: «спроби відкрити Раду присяжних повірених в Києві були категорично відхилені владою. В 1784 році їх створення взагалі призупинилося з посиленням на те, що нібито створені ради не виправдали покладених

на них завдань нагляду за гідністю та моральною чистотою в діях присяжних повірених» [4]. Рада присяжних повірених Київської судової палати була відкрита лише в 1904 р. До цього терміну всі питання, які стосувалися кадрового складу захисників були під юрисдикцією Київської судової палати та окружних судів. Більше того, останні проводили загальні та розпорядчі засідання з питань Ради присяжних повірених уже після її заснування, тобто фактично контролювали її діяльність та рішення. Свідченням цього є журнал загальних зборів та розпорядчих засідань Житомирського окружного суду за 1906 рік, в якому знаходимо резолюції на питання кадрового забезпечення, дисциплінарних порушень присяжними повіреними своїх обов'язків тощо [1].

Спроба створити свою організацію також спостерігалась і серед адвокатів Житомирського окружного суду, документи якого зафіксували факт відкриття та існування деякий час так званого «Кабінету присяжних повірених» [2]. Із матеріалів суду дізнаємося, що ця організація була створена 16 грудня 1907 р. і складалася з трьох осіб: губернського секретаря Івана Степановича Жданова (його обрали головою), кандидата права Августа Івановича Ліщинського та Михайла Дезидерійовича Скаковського. Секретарем було обрано Олександра Юрійовича Волкенштейна.

Із пояснювальної записки І.С. Жданова дізнаємося, що «Кабінет» було створено «для встановлення гармонії та порядку, скасування різноманітних суперечок та особистих непорозумінь, а також з метою морального впливу на тих, хто ухиляється» [2, с. 23]. При цьому І.С. Жданов запевняв, що створений під його керівництвом «Кабінет» ні в якому разі не претендував на привласнення повноважень та функцій Ради присяжних повірених при Київській судовій палаті та, тим паче, Житомирського окружного суду. Проте, Голова суду, напевно, не був повідомлений про створення такої організації, і дізнався про це випадково через скаргу одного з ображених клієнтів на адвоката Олександра Білецького. Підпоручик Густав Карлович Добржанський звернувся до голови «Кабінету» з проханням вплинути на адвоката, який затягував терміни ведення справи. І.С. Жданов не поставився серйозно до скарги і був покараний за свою недбалість – наступний лист надійшов уже Голові суду. І тоді вже присяжний повірений змушений був виправдовуватися.

Одним із аргументів на користь існування корпоративної організації був факт існування аналогічних структур при інших судах. Зокрема, при Варшавській судовій палаті була започаткована і успішно діяла «Консультація присяжних повірених», статут (правила) якої був взятий житомирськими захисниками за зразок. Метою її створення було надання безкоштовних юридичних консультацій та порад малозабезпеченим особам [2, с. 28 зв.]. Можемо зробити припущення, що аналогічні завдання були в «Кабінету присяжних повірених» при Житомирському окружному суді. Проте, Голова суду поставився до такої організації із підозрою і виніс питання її організації та існування на обговорення Загальних зборів Житомирського окружного суду, які 4 липня 1908 р. прийняли постанову про закриття «Кабінету присяжних повірених».

Отже, як бачимо, створення корпоративної самоврядної організації «Кабінет присяжних повірених» при Житомирському окружному суді завершилося її невизнанням та закриттям.

Список використаних джерел та літератури

1. Держархів Житомирської області. - Ф.24. - Оп.1. - Справа 714. - 54 арк.
2. Держархів Житомирської області. - Ф.24. - Оп.1.- Справа 771. - 35 арк.
3. Учреждение судебных установлений / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: constitution.garant.ru
4. Левчук Ю. Організація адвокатури в окрузі Київської судової палати за судовими статутами 1864 р. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: esnuir.eenu.edu.ua/advocatura_ukr_v2.pdf.